

ผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์

สุพิตรรา เศลวัฒนะกุล, ประ.ด*

วัชรวิงศ์ หวังมัน, พย.ม** และธิดารัตน์ คณิงเพียร, ประ.ด.**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาล 2) แบบประเมินความพึงพอใจ ค่าความตรงตามเนื้อหา ได้ค่า 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน ได้ค่า 0.96, 0.82. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำก่อนและหลังใช้โปรแกรมออนไลน์ด้วยสถิติ dependent t-test หาค่าความพึงพอใจด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำ สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.05$ $SD = 0.67$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า โปรแกรมออนไลน์ใช้เป็นหลักสูตรเสริมการเรียนนอกห้องเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.15$ $SD = 0.64$)

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะ อาจารย์ผู้สอนวิชาการบริหารทางการพยาบาลควรนำโปรแกรมออนไลน์ไปใช้ในการเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาล

คำสำคัญ : โปรแกรมออนไลน์ นักศึกษาพยาบาล ภาวะผู้นำ

* มหาวิทยาลัยราชธานี

** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

Corresponding e-mail: Watchareewongl@bcnsurin.ac.th

(Received: September 14, 2024; Revised: October 29, 2024; Accepted: November 20, 2024)

The Learning Outcome of Nursing Leadership of Nursing Students Via Online Program

Supitra Selawattanakul, Ph.D *

Watchareewong Wangmun, M.S.N. ** & Thidarat Kanungpiarn, Ph.D. **

Abstract

This research was quasi-experimental group (one group pre-test post-test design). The objective was to study the Learning Outcome of Nursing Leadership of Nursing Students Via Online Program. The sample consisted of 100 nursing students selected by purposive sampling from persons who met criteria. The instruments comprised with 1) Online Program 2) the leadership questionnaire 3) the satisfaction questionnaire. The content validity Index was verified by 3 experts. The reliability of questionnaire was 0.96, 0.82. Analysis of data before and after studying the online program using dependent t-test statistics and assessment of satisfaction with the online program using descriptive statistics.

The study results showed that after participating in the online program, the sample group had a significantly higher average leadership score compared to before joining the program, with a statistical significance level of $p < .01$. Overall, the sample group's satisfaction level was high ($M = 4.05$, $SD = 0.67$). When considering each item, it was found that the online program could be used as an extracurricular supplementary course, with the highest average score ($M = 4.15$, $SD = 0.64$).

From the result, the findings suggest that the teachers who teach this subject should provide nursing students with learning leadership experiences using online learning.

keywords: program online nursing student leadership

* Rajasthani university

** Boromarajonani college of Nursing, Surin , Faculty of nursing, Praboromrajchanok institute, Ministry of Public Health

บทนำ

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กำหนดให้นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 เรียนในรายวิชา พย.๑๔๒๘ การบริหารและแนวโน้มวิชาชีพการพยาบาล ๒(๒-๐-๔) ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้แนวคิดหลักการ ทฤษฎีและกระบวนการบริหาร การบริหารการพยาบาล และเทคนิคการบริหาร การบริหารความเสี่ยง การเจรจาต่อรอง ภาวะผู้นำทางการพยาบาล ระบบบริหารคุณภาพทางการพยาบาล คุณลักษณะของวิชาชีพการพยาบาล ประเด็นและแนวโน้มของวิชาชีพการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ยึดหลักความปลอดภัยของผู้รับบริการ การดูแลด้วยความเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และคุณธรรมจริยธรรม (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์, 2560) หัวข้อเรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาล มีความสำคัญและจำเป็นที่นักศึกษาต้องเรียนรู้ในภาคทฤษฎี เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนภาคปฏิบัติบริหารการพยาบาล และพัฒนาสมรรถนะการบริหารการพยาบาล เป็นการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตพยาบาล ที่เป็นผู้มีความรู้และสามารถบริหารทางการพยาบาล ได้เป็นอย่างดีและมีคุณภาพ โดยให้การดูแลผู้ป่วย ครอบครัว หรือผู้รับบริการ ให้มีความปลอดภัย และมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับ

การพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และมีทักษะการบริหารทางการพยาบาล และเตรียมความพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่มีสมรรถนะการบริหารการพยาบาลได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนในชั้นเรียน การเรียนรู้จากการมอบหมายงานของอาจารย์ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่นักศึกษาสนใจ และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการฝึกปฏิบัติและมีอาจารย์พยาบาลที่เลี้ยงในสถานบริการสุขภาพ สอดคล้องกับอภิรัตน์ นันทสุวัฒน์ และอุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม (2562) พบว่าระบบพี่เลี้ยง โดยให้พยาบาลอาวุโสที่มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทำหน้าที่พี่เลี้ยงผู้ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีและถ่ายทอดประสบการณ์ในวิชาชีพโดยการสอนงานให้แก่พยาบาลหลายกลุ่มซึ่งเป็นผู้ต้องการพัฒนาตนเอง และพบว่าวิธีการเหล่านี้สามารถใช้ได้ผลดีในการพัฒนาการพยาบาลด้านต่างๆในวิชาชีพ และสอดคล้องกับอลงกต ยะไวทย์ และ ณัฐวัฒน์ วงษ์ขวลิตกุล (2562) การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริง ได้ระบบซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การเรียนการสอนในสภาพจริง 3) การให้คำปรึกษา 4) พัฒนาการของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ 5) ประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และมีผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีและถ่ายทอดประสบการณ์ในวิชาชีพแวดล้อม รวมทั้งการเรียนด้วยการทำงานในสภาพจริงทำให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี อย่างไรก็ตามมีการเรียนอื่นๆ ที่น่าสนใจและนำมาใช้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การนำเทคโนโลยีใช้ในการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน การเรียนและระบบการเรียนที่เปลี่ยนไปจากประสบการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 เป็นเหตุให้เปลี่ยนมาใช้ในการเรียน

การสอนแบบออนไลน์ แบบผสมผสานจัดให้เรียนทั้งออนไลน์และเรียนแบบเผชิญหน้าอย่างริบถ้วน และวิธีการสอนแบบเดิมที่ใช้การบรรยายและการใช้สื่อมัลติมีเดียในชั้นเรียนคงไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้การเรียนแบบออนไลน์ สอดคล้องกับธนวรรณ เจริญนาน, สิริยุพิน ศุภธนชัฏคณาและ ปริญญา ทองสอน (2562) ที่นำเสนอวัตรกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีการลดข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว การเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาการเรียนวางบนแพลตฟอร์มนั้น ผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีปฏิสัมพันธ์การสนทนาระหว่างผู้เรียนและผู้สอนกับบทเรียนบนแพลตฟอร์มได้ตลอดเวลา และเหมาะสมกับช่วงวัยของนักศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และยังลดช่องว่างในการเรียนรู้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ไม่พบการนำใช้โปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลกับนักศึกษาพยาบาล อีกทั้งการเรียนรู้เรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาลโดยโปรแกรมออนไลน์จะทำให้นักศึกษาเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้เรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาลได้จริงหรือไม่อย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่องผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์ เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โปรแกรมออนไลน์ และนำผลการศึกษามาพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนเรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาล รวมทั้งเป็นแนวทางพัฒนาการวิธีการเรียนการสอนในเรื่องอื่นๆทางการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลก่อนและหลังการเรียนผ่านโปรแกรมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลมีผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลหลังการเรียนผ่านโปรแกรมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการเรียนด้วยโปรแกรมออนไลน์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล โดยศึกษากับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 โดยการเลือกแบบเจาะจงนักศึกษาจำนวน 100 คน และใช้การเรียนการสอนด้วย Google classroom เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565 – กรกฎาคม พ.ศ.2565

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล

ตัวแปรตาม คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และความพึงพอใจต่อโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

โปรแกรมออนไลน์เรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาล

ได้พัฒนาตามแนวคิด ADDIE Model ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis; A) ศึกษาสภาพการณ์และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการพยาบาล

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design; D) กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื้อหา แบบทดสอบ วางแผนสอน และสื่อสอนบทเรียนออนไลน์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (Development; D) การสร้างบทเรียนออนไลน์ ตามที่ได้ออกแบบ สร้างคู่มือการใช้โปรแกรมออนไลน์ ทำแผนสอน ทำแบบทดสอบ และจัดทำสื่อการสอน ตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การนำบทเรียนไปใช้ (Implementation; I) การสอนโดยใช้โปรแกรมออนไลน์ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้บนแพลตฟอร์ม Google classroom

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation; E) ทำการทดสอบก่อนและหลังเรียนภาวะผู้นำทางการพยาบาล

- ผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
- ความพึงพอใจต่อโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษากึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) แบบ One group pre-posttest เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้โปรแกรมออนไลน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 100 คน

โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้คือ 1) เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง 2) มีการรับรู้และสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ 3) สามารถเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้ และ 4) มีความสามารถในการใช้ Google classroom ในการเรียนได้

คุณสมบัติของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

- 1) เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง
- 2) มีการรับรู้และสติสัมปชัญญะสมบูรณ์
- 3) สามารถเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้ และ
- 4) มีความสามารถในการใช้ Google classroom ในการเรียนได้

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

- 1) มีอุปสรรคในระหว่างการทำทดลองทำให้ไม่สามารถเล่าเรียนได้
- 2) ไม่สามารถสื่อสารได้เข้าใจ
- 3) ไม่ให้ความร่วมมือในการเรียนโปรแกรมออนไลน์

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกอย่างเจาะจง เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ส่วน โดยมี

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย และประสบการณ์การเรียนออนไลน์

ส่วนที่ 2 แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาล เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้หัวข้อภาวะผู้นำทางการพยาบาล โดยมี 21 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยคำตอบเป็นแบบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 5 ระดับ

- 5 คะแนน หมายถึง มีผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในระดับดีมาก
- 4 คะแนน หมายถึง มีผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในระดับดี
- 3 คะแนน หมายถึง มีผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน กำหนดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง พึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง พึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 นั้น มีการนำปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่า 0.82

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยบทเรียนโปรแกรมภาวะผู้นำทางการพยาบาล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 นั้น มีการนำปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ การวิจัยเรื่องนี้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมฯ โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะได้รับการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลา วิธีการประโยชน์ที่ได้รับ รวมถึงการตอบคำถามหรือข้อสงสัยจนกว่าจะเกิดความเข้าใจ หากกลุ่มตัวอย่างตอบรับการเข้าร่วมการวิจัยจะให้ลงลายมือชื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และมีสิทธิ์ที่จะขอยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบใดๆ และมีได้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนของรายวิชาสำหรับข้อมูลจะถือเป็นความลับและนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น และดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ มีดังนี้

- 1) ชี้แจงรายละเอียดการวิจัยเรื่องผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์ ให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ จำนวน 100 คน ได้รับทราบ ขอความร่วมมือทำการคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าเป็น จำนวน 100 คน ได้ให้คำชี้แจงข้อมูลสำหรับอาสาสมัคร/กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 2) ให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่องผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์
- 3) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) เรื่องผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลโดยทดสอบแบบออนไลน์ผ่าน Google form

ขั้นดำเนินการทดลอง มีดังนี้

- 1) ปฐมนิเทศให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบถึงวิธีการเรียนบทเรียนโปรแกรมออนไลน์ผลลัพธ์เรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาล ให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนออนไลน์ โดยการแจ้งรายชื่อ นามสกุล รหัสนักศึกษา และ e-mail address ส่วนตัวที่ใช้นามสกุล bcnsurin.ac.th ผ่านทางโปรแกรม Zoom meeting เนื้อหาการปฐมนิเทศเกี่ยวกับวิธีการเรียนโปรแกรมออนไลน์ ได้แก่ ลงทะเบียนเรียน การรับเชิญและเข้าห้องเรียน Google classroom ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์บนกระดานสนทนา การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย และการบริหารเวลาในการเรียน

2) ผู้วิจัยสร้างห้องเรียนภาวะผู้นำทางการพยาบาลในระบบออนไลน์ Google classroom และนำบทเรียนโปรแกรมออนไลน์เรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาล ซึ่งแบ่งเนื้อหาเป็น 5 โมดูล วางบนแพลตฟอร์มของ Google classroom

3) ได้เชิญกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลเข้าห้องเรียนออนไลน์ ตาม email address ที่นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างได้ลงทะเบียนไว้

4) กลุ่มตัวอย่างรับเชิญเข้าร่วมในห้องเรียน google classroom แล้วจะปรากฏรายชื่อ และสามารถเข้ามาในระบบห้องเรียน Google classroom เพื่อเรียนรู้เนื้อหาโปรแกรมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้บนแพลตฟอร์ม google classroom เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

5) กลุ่มตัวอย่างเข้าห้องเรียน Google classroom กำหนดระยะเวลาเรียน ขึ้นเรียนรู้ผ่านโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล ภายใน 30 วัน จำนวน โมดูล ดังนี้ โมดูลที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ โมดูลที่ 2 ความสำคัญผู้บริหารการพยาบาลกับภาวะผู้นำทางการพยาบาล โมดูลที่ 3 คุณลักษณะและการพัฒนาภาวะผู้นำทางการพยาบาล โมดูลที่ 4 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารการพยาบาล และ โมดูลที่ 5 กรณีศึกษาภาวะผู้นำทางการพยาบาล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกเรียนโมดูลตามช่วงเวลาได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งอภิปราย แสดงความคิดเห็น ทำแบบทดสอบและกิจกรรมมอบหมายบนกระดานสนทนา ในห้องเรียน Google classroom

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้เรียนโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลครบถ้วนทั้ง 5 โมดูล ภายในระยะเวลา 30 วัน แล้ว ให้ทำการทดสอบแบบออนไลน์ผ่าน Google form ได้แก่ การทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาล และทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่ และร้อยละ
2. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลก่อนและหลังทำการทดลอง โดยใช้สถิติการทดสอบที่แบบไม่อิสระต่อกัน (dependent หรือ paired t-test)
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาล โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; SD)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89 (89 คน) รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 11 (11 คน) อายุระหว่าง 19-20 ปี และ นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 (100 คน) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n= 100)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	11
หญิง	89	89
อายุ		
19-20 ปี	100	100
สถานภาพสมรส		
โสด	100	100
นับถือศาสนา		
พุทธ	100	100

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.05$ $SD = 0.67$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า โปรแกรมออนไลน์ใช้เป็นหลักสูตรเสริมการเรียนนอกห้องเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.15$ $SD = 0.64$) รองลงมาคือ การเรียบเรียงนำเสนอโปรแกรมออนไลน์อย่างเป็นลำดับ ($M = 4.12$ $SD = 0.67$) และ เนื้อหาสาระน่าประยุกต์ใช้ ปฏิบัติการบริหารการพยาบาลได้ ($M = 4.11$ $SD = 0.68$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมออนไลน์

ความพึงพอใจ	M	SD	ระดับความพึงพอใจ
1.ด้านเนื้อหาโปรแกรมออนไลน์			มาก
1.1 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับหัวข้อบทเรียน	4.08	0.70	
1.2 เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมใช้เรียนผ่านออนไลน์	4.09	0.66	มาก
1.3 เนื้อหาบทเรียนสามารถใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.07	0.67	มาก
1.4 เนื้อหาสาระได้ให้ความรู้เรื่องภาวะผู้นำทางการพยาบาลได้	4.10	0.61	มาก
1.5 เนื้อหาสาระน่าประยุกต์ใช้ปฏิบัติการบริหารการพยาบาลได้	4.11	0.68	มาก
1.6 เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับเวลาเรียนออนไลน์	4.10	0.67	มาก
	4.12	0.67	มาก

ความพึงพอใจ	M	SD	ระดับความพึงพอใจ
2.ด้านการนำเสนอสื่อโปรแกรมออนไลน์			
2.1 มีการเรียบเรียงนำเสนอโปรแกรมออนไลน์อย่างเป็นลำดับ			
2.2 โปรแกรมออนไลน์ใช้สื่อเป็นคลิปวิดีโอมีความเหมาะสม	4.02	0.71	มาก
2.3 ขนาดของตัวหนังสือในคลิปวิดีโอชัดเจนมีความเหมาะสม	4.00	0.68	มาก
2.4 ภาพประกอบสื่อโปรแกรมออนไลน์มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและชัดเจน	3.97	0.75	มาก
2.5 การนำเสนอสื่อโปรแกรมออนไลน์มีระดับเสียงดังชัดเจน	4.04	0.72	มาก
3.ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี			
3.1 ใช้เทคโนโลยีที่ให้ความสะดวกในการเข้าเรียนออนไลน์	4.08	0.67	มาก
3.2 มีความสะดวกในการมอบหมายงานและส่งงาน	3.97	0.73	มาก
3.3 การเรียนออนไลน์สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันได้	4.09	0.65	มาก
4. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้			
4.1 สามารถใช้โปรแกรมออนไลน์เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.02	0.62	มาก
4.2 เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้จากเนื้อหาโปรแกรมออนไลน์	4.08	0.66	มาก
4.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้นำไปใช้ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล	3.82	0.65	มาก
4.4 โปรแกรมออนไลน์ใช้เป็นหลักสูตรเสริมการเรียนนอกห้องเรียนได้	4.15	0.64	มาก
4.5 การเรียนรู้ผ่านโปรแกรมออนไลน์มีความสะดวกทั้งเวลาและอิสระในการเลือกสถานที่เรียน	4.07	0.63	มาก
ระดับความพึงพอใจในภาพรวม	4.05	0.67	มาก

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะผู้นำทางการพยาบาลระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำทางการพยาบาลหลังการทดลอง ($M = 4.22$, $SD = 0.45$) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมออนไลน์ ($M = 3.98$, $SD = 0.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะผู้นำทางการพยาบาลระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมออนไลน์ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ($n=99$)

ภาวะผู้นำทางการพยาบาล	M	SD	t	p-value
ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม	3.98	0.53	-3.246	.002*
หลังการเข้าร่วมกิจกรรม	4.22	0.45		

* $P < .01$

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผลลัพธ์การเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์ พบว่าโปรแกรมออนไลน์ที่ประกอบด้วย การนำใช้ระบบห้องเรียน Google classroom เพื่อเรียนรู้เนื้อหาโปรแกรมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้บนแพลตฟอร์ม google classroom โดยเข้าชั้นเรียนออนไลน์ 4 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ โมดูลที่ 2 ความสำคัญผู้บริหารการพยาบาลกับภาวะผู้นำทางการพยาบาล โมดูลที่ 3 คุณลักษณะและการพัฒนาภาวะผู้นำทางการพยาบาล โมดูลที่ 4 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารการพยาบาล และ โมดูลที่ 5 กรณีศึกษาภาวะผู้นำทางการพยาบาล โดยนักศึกษาสามารถเลือกเรียนโมดูลตามช่วงเวลาได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งอภิปราย แสดงความคิดเห็น ทำแบบทดสอบและกิจกรรมมอบหมายบนกระดานสนทนา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การเรียนรู้แบบออนไลน์ สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนออนไลน์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lapitan, Tiangco, Sumalinog, Sabarillo & Diaz, 2021) สอดคล้องกับการศึกษาของสุพิตรา เศลวัตนะกุล กาญจนา ศรีสวัสดิ์ ศุภกิจ เจริญสุข และบุญทิพย์ สิริรังศรี (2564) ที่ศึกษาวิจัยการพัฒนาสมรรถนะการใช้ยาอย่างสมเหตุผลตามหลักเวชจริยศาสตร์สำหรับนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีสมรรถนะการใช้ยาอย่างสมเหตุผลตามหลักเวชจริยศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโปรแกรมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนโปรแกรมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับดี มากกว่านั้น การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์แก่ผู้เรียนออนไลน์สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และทำความเข้าใจในจุดประสงค์ของการเรียน ความใส่ใจในการเรียนได้มากขึ้น (Bawane & Spector, 2009) เช่นเดียวกับการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนผ่านเว็บ (web-based instruction) ในรายวิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความรู้ของนักศึกษา ที่เรียนโดยใช้บทเรียนผ่านเว็บเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ (แดนชัย ขอบจิตร ตลนภา ไชยสมบัติ และ สุทธิณี มหามิตร วงค์แสน (2560) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ที่มีการเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาการเรียนวางบนแพลตฟอร์มที่เข้าไปเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีปฏิสัมพันธ์การสนทนาระหว่างผู้เรียนและผู้สอนกับบทเรียนบนแพลตฟอร์มได้ตลอดเป็นกระบวนการสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักศึกษาและเข้าถึงทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ถือเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาวะผู้นำทางการพยาบาลได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ศึกษาวิจัยถึงทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมการเรียนรู้แบบออนไลน์และการเรียนรู้แบบปกติ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ของการมีโรคระบาดหรือเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองในรายวิชาทางการบริหาร
- 2.เป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในรายวิชาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์. (2560). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง 2560*. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์. คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก.
- แดนชัย ขอบจิตร ดลภา ไชยสมบัติ และ สุทธิณี มหามิตร วงศ์แสน. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนผ่านเว็บ (Web-Based Instruction) ในรายวิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 สำหรับ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา. *วารสารวิจัยทางการพยาบาลและสุขภาพ*, 16(14), 95-105.
- ธนวรรณ เจริญนาน, สิริยุพิน ศุภจันทร์ชกัชนาและ ปริญญา ทองสอน. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*. 7(1), 381-396.
- นันท์ศุภวัฒน์ และอุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. (2562). ระบบที่เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล. *วารสารพยาบาลสาร*. 46(3): 1-7.
- สุพิตรรา เศลวัตนะกุล กาญจนา ศรีสวัสดิ์ สุกรใจ เจริญสุข และบุญทิพย์ สิริธรงค์ศรี. (2564). การพัฒนาสมรรถนะการใช้ยาอย่างสมเหตุผลตามหลักเวชจริยศาสตร์ สำหรับนักศึกษาพยาบาลผ่านโปรแกรมออนไลน์. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์และสุขภาพ*, 16(2), 25-36
- อภิรดี นันท์ศุภวัฒน์ และอุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. (2562). ระบบที่เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล, *พยาบาลสาร*, 46(3), 232–238. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunnursing/article/view/218568>
- อลงกต ยะไวยุทธ์ และ ญัฐวัฒน์ วงษ์ขลิทกุล. (2562). การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริง. *วารสารครุศาสตร์*. 47(ฉบับเพิ่มเติม 2): 407-427.
- Bawane, J. & Spector, M.J. (2009). Prioritization of online instructor roles: implications for competency-based teacher education programs. *Distance Education*, 30(3), 383-397. Doi.org/10.1080/01587910903236536.
- Lapitan, L.Jr., Tiangco, C.E., Sumalinog, D., Sabarillo, N.S., Diaz, J.M. (2021). An effective blended online teaching and learning strategy during the COVID-19 pandemic. *Chemical Engineering Education*, 35,116–31. <https://doi.org/10.1016/j.ece.2021.01.012>